

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (deseti senat)

z dne 20. oktobra 2022 *

„Predhodno odločanje – Boj proti zamudam pri plačilih v trgovinskih poslih – Direktiva 2011/7/EU – Člen 12(4) – Časovno področje uporabe – Praksa, vzpostavljena pred 16. marcem 2013, da se ne izterjajo obresti za zamudo pri plačilu niti nadomestilo za stroške izterjave – Praksa, ki se uporablja za posamezna naročila, oddana po tem datumu – Člen 7(2) in (3) – Pogodbeni pogoji in prakse, ki so skrajno nepošteni – Svobodno sprejeta odpoved“

V zadevi C-406/21,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Korkein oikeus (vrhovno sodišče, Finska) z odločbo z dne 1. julija 2021, ki je na Sodišče prispela istega dne, v postopku

A Oy

proti

B Ky,

skupnost dedičev po C,

SODIŠČE (deseti senat),

v sestavi D. Gratsias, predsednik senata, I. Jarukaitis in Z. Csehi (poročevalec), sodnika,

generalni pravobranilec: A. M. Collins,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za A Oy K. Tenhovirta, asianajaja,
- za finsko vlado A. Laine, agentka,
- za Evropsko komisijo G. Gattinara, T. Simonen in I. Söderlund, agenti,

* Jezik postopka: finščina.

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 7(2) in (3) ter člena 12(4) Direktive 2011/7/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. februarja 2011 o boju proti zamudam pri plačilih v trgovinskih poslih (UL 2011, L 48, str. 1).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo A Oy na eni strani ter družbo B Ky in skupnostjo dedičev po C na drugi strani zaradi prepoznega plačila 135 računov, katerih datumi zapadlosti so bili med 10. aprilom 2015 in 21. februarjem 2018.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2011/7

- 3 V uvodnih izjavah 12, 16 in 28 Direktive 2011/7 je navedeno:
 - „(12) Zamude pri plačilih predstavljajo kršenje pogodbe, kar je postalo finančno ugodno za dolžnike v večini držav članic zaradi nizkih ali neobstoječih obrestnih mer, ki se zaračunajo za zamude pri plačilih, in/ali dolgotrajnih postopkov pravnega varstva. Potreben je odločen premik h kulturi takojšnjega plačevanja, pri čemer bi bilo treba izključitev pravice do zaračunavanja obresti vedno obravnavati kot skrajno nepošten pogodbeni pogoj ali poslovno prakso, da bi preobrnili ta trend in odvrčali od zamud pri plačilih. Tak premik bi moral zajemati tudi uvedbo posebnih določb o plačilnih rokih in nadomestilih upnikom za nastale stroške ter med drugim domnevo, da je izključitev pravice do nadomestila za stroške izterjave skrajno nepoštena.
 - [...]
 - (16) Ta direktiva ne bi smela upnika zavezovati, da zahteva obresti za zamudo pri plačilu. V primeru zamude pri plačilu bi morala ta direktiva upniku omogočati, da zaračuna zamudne obresti brez kakršnega koli predhodnega obvestila o neizpolnitvi obveznosti ali drugega podobnega obvestila, v katerem dolžnika opozori na njegovo obveznost plačila.
 - [...]
 - (28) Ta direktiva bi morala prepovedati zlorabo pogodbene svobode v škodo upnika. Posledično pogodbeni pogoj ali praksa glede datuma ali roka plačila, obrestne mere za zamudo pri plačilu ali nadomestila stroškov izterjave, ki ni utemeljen s pogoji, ki veljajo za dolžnika, ali ne služi predvsem temu, da si dolžnik pridobi dodatno likvidnost na račun upnika, lahko šteje za tako zlorabo. [...] Zlasti bi bilo treba popolno izključitev pravice do zaračunavanja

obresti vedno obravnavati kot skrajno nepošteno, za izključitev pravice do nadomestila za stroške izterjave pa domnevati, da je skrajno nepoštena. Ta direktiva ne bi smela vplivati na nacionalne določbe v zvezi z načinom sklepanja pogodb ali z veljavnostjo pogodbenih pogojev, ki so nepošteni do dolžnika.“

4 Člen 1 te direktive, naslovljen „Vsebina in področje uporabe“, v odstavkih 1 in 2 določa:

„1. Cilj te direktive je boj proti zamudam pri plačilih v trgovinskih poslih, da bi zagotovili pravilno delovanje notranjega trga ter s tem spodbudili konkurenčnost podjetij, zlasti [malih in srednjih podjetij (MSP)].

2. Ta direktiva se uporablja za vsa plačila kot prejemke v zvezi s trgovinskimi posli.“

5 Člen 2 navedene direktive določa:

„Za namene te direktive se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

1. ‚trgovinski posli‘ pomeni posle med podjetji ali med podjetji in javnimi organi, ki vodijo k dostavi blaga ali izvajanju storitev za plačilo;

[...]

4. ‚zamuda pri plačilu‘ pomeni neplačilo v pogodbenem ali zakonskem plačilnem roku in če so izpolnjeni pogoji iz člena 3(1) ali člena 4(1);

5. ‚obresti za zamudo pri plačilu‘ pomeni zakonske obresti za zamudo pri plačilu ali obresti po stopnji, o kateri se podjetja med seboj dogovorijo, ob upoštevanju člena 7;

6. ‚zakonske obresti za zamudo pri plačilu‘ pomeni navadne obresti za zamudo pri plačilu po stopnji, ki je enaka vsoti referenčne stopnje in vsaj osmih odstotnih točk [...].“

6 Člen 3 iste direktive, naslovljen „Posli med podjetji“, v odstavku 1 določa:

„Države članice zagotovijo, da je v trgovinskih poslih med podjetji upnik upravičen do obresti zaradi zamude pri plačilu, ne da bi bilo potrebno opozorilo, kadar so izpolnjeni naslednji pogoji:

(a) upnik je izpolnil svoje pogodbene in zakonite obveznosti; in

(b) upnik dolgovanega zneska ni prejel pravočasno, razen če dolžnik ni odgovoren za zamudo.“

7 Člen 4 Direktive 2011/7 se nanaša na posle med podjetji in javnimi organi. Odstavek 3 tega člena med drugim določa, da države članice v trgovinskih poslih, kjer je dolžnik javni organ, zagotovijo, da plačilni rok ne presega nekaterih obdobj, določenih v tem odstavku 3. Odstavek 4 navedenega člena državam članicam daje možnost, da v nekaterih okoliščinah podaljšajo roke iz navedenega odstavka 3.

8 Člen 6 te direktive, naslovljen „Nadomestilo stroškov izterjave“, določa:

„1. Države članice zagotovijo, da je upnik upravičen od dolžnika prejeti najmanj fiksni znesek 40 EUR, kadar v trgovinskih poslih obresti za zamudo pri plačilu zapadejo v plačilo v skladu s členom 3 ali 4.

2. Države članice zagotovijo, da fiksni znesek iz odstavka 1 zapade v plačilo, ne da bi bilo potrebno opozorilo in kot nadomestilo za upnikove lastne stroške izterjave.

3. Upnik je poleg fiksne zneska iz odstavka 1 upravičen zahtevati razumno nadomestilo od dolžnika za kakršne koli stroške izterjave, nastale zaradi dolžnikove zamude pri plačilu, ki so višji od fiksne zneska. [...]“

9 Člen 7 navedene direktive, naslovljen „Nepošteni pogodbeni pogoji in prakse“, v odstavkih od 1 do 3 določa:

„1. Države članice zagotovijo, da je pogodbeni pogoji ali praksa glede dneva plačila ali plačilnega roka, obrestne mere za zamudo pri plačilu ali nadomestila stroškov izterjave bodisi neizvršljiv bodisi razlog za zahtevo odškodnine, če je skrajno nepošten do upnika.

Pri ugotavljanju, ali je pogodbeni pogoji ali praksa skrajno nepošten do upnika v smislu prvega pododstavka, se upoštevajo vse okoliščine primera, vključno z:

(a) kakršnim koli velikim odstopanjem od dobre poslovne prakse, kar je v nasprotju z dobro vero in poštenim ravnanjem;

(b) naravo proizvoda ali storitve, ter

(c) vprašanjem, ali ima dolžnik kakršen koli objektivni razlog za odstopanje od zakonske obrestne mere za zamudo pri plačilu, plačilnega roka [...] ali od fiksne zneska iz člena 6(1).

2. Za namen odstavka 1 se pogodbeni pogoji ali praksa, ki izključuje obresti za zamudo pri plačilu, obravnava kot skrajno nepošten.

3. Za namen odstavka 1 se za pogodbeni pogoji ali prakso, ki izključuje nadomestilo za stroške izterjave iz člena 6, domneva, da je skrajno nepošten.“

10 Člen 12 iste direktive, naslovljen „Prenos“, določa:

„1. Države članice uveljavijo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s členi 1 do 8 in 10[,] do 16. marca 2013. O tem takoj obvestijo [Evropsko] komisijo.

[...]

4. Pri prenosu Direktive se države članice odločijo, ali bodo izključile pogodbe, sklenjene pred 16. marcem 2013.“

11 Člen 13, prvi odstavek, Direktive 2011/7 določa:

„Direktiva 2000/35/ES [Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. junija 2000 o boju proti zamudam pri plačilih v trgovinskih poslih (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 226)] se razveljavi z učinkom od 16. marca 2013 brez poseganja v obveznosti držav članic v zvezi z roki za prenos Direktive v nacionalno pravo in začetek veljavnosti Direktive. Vendar se nadalje uporablja za pogodbe, sklenjene pred tem datumom in za katere se ta direktiva na podlagi člena 12(4) ne uporablja.“

Finsko pravo

- 12 Direktiva 2011/7 je bila v finsko pravo prenesena z laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista (30/2013) (zakon o plačilnih pogojih v trgovinskih pogodbah (30/2013)) z dne 18. januarja 2013 (v nadaljevanju: zakon o plačilnih pogojih).
- 13 V skladu s členom 1(1) zakona o plačilnih pogojih se ta zakon uporablja za plačila, ki jih mora podjetje ali naročnik nakazati podjetju v zameno za dobavo blaga ali za opravljanje storitve.
- 14 Na podlagi člena 1(2) navedenega zakona se njegove določbe o pogodbenih pogojih uporabljajo tudi za pogodbene prakse.
- 15 V skladu s členom 8(1) zakona o plačilnih pogojih pogodbeni pogoj, ki določa, da upnik nima pravice do plačila obresti za zamudo pri plačilu, nima učinka. V skladu s členom 8(3) tega zakona pogodbeni pogoj, ki določa, da upnik nima pravice do nadomestila za stroške izterjave iz členov 10 in 10e saatavien perinnästä annettu laki (513/1999) (zakon o izterjavi terjatev (513/1999)) z dne 1. septembra 1999 v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari (v nadaljevanju: zakon o izterjavi terjatev), nima učinka, razen če legitimni razlogi upravičujejo uporabo tega pogoja.
- 16 Zakon o izterjavi terjatev določa pavšalno nadomestilo. Na podlagi člena 10e tega zakona ima upnik – če nastopi zamuda pri plačilu iz člena 1 zakona o plačilnih pogojih, ki upniku daje pravico do plačila obresti za zamudo pri plačilu – pravico, da mu dolžnik plača fiksno nadomestilo za stroške izterjave v višini 40 EUR.
- 17 V členu 11(1) zakona o plačilnih pogojih je določeno, da zakon začne veljati 16. marca 2013. V skladu z odstavkom 2 tega člena 11 se za pogodbo, sklenjeno pred tem datumom začetka veljavnosti, uporabljajo določbe, ki so veljale na zadevni datum.

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

- 18 Od aprila 2009 je družba B, ki opravlja knjigarniško dejavnost, stranka družbe A ter je od nje kupovala knjige in druge knjigarniške izdelke z oddajo posameznih naročil. Družba A je družbi B dobavila knjige in ji za vsako naročilo poslala ločen račun. Med tema strankama ni okvirne pogodbe ali drugega pisnega dogovora o naročilu in dobavi zadevnega blaga. Ravno tako se navedeni stranki nista ločeno pisno dogovorili za način plačila računov in plačilo obresti za zamudo pri plačilu.
- 19 Družba A je s tožbo, ki jo je 7. maja 2018 vložila pri käräjaoikeus (prvostopenjsko sodišče, Finska), predlagala, naj se družbi B in njenemu komplementarju C solidarno naloži plačilo obresti za zamudo pri plačilu v znesku 172,81 EUR in na podlagi člena 10e zakona o izterjavi terjatev

pavšalna nadomestila za stroške izterjave v skupnem znesku 5400 EUR. V obrazložitev teh predlogov je družba A navedla, da je družba B 135 računov, ki so zapadli v obdobju od 10. aprila 2015 do 21. februarja 2018, plačala z zamudo.

- 20 Družba B in komplementar C sta tema predlogoma nasprotovala. Čeprav sta priznala, da je pri plačilu 135 zadevnih računov prišlo do zamude od dveh dni do treh tednov po datumu njihove zapadlosti, sta navedla, da so bili vsi ti računi dokončno plačani.
- 21 V zvezi s tem sta se družba B in komplementar C sklicevala zlasti na običajno prakso v knjigarniškem sektorju in dejstvo, da družba A v osmih letih sodelovanja od njiju nikoli ni zahtevala plačila obresti zaradi zamude pri plačilu ali nadomestila za stroške izterjave, čeprav je družba B večino računov, ki jih je izdala družba A, plačala po njihovih datumih zapadlosti. Trdila sta, da je med družbama A in B obstajal vsaj „tih dogovor“, v skladu s katerim lahko družba B izdane račune plača v razumnem roku po njihovi zapadlosti, ne da bi morala plačati obresti za zamudo pri plačilu. Tako naj bi med družbama A in B obstajal tudi dogovor, na podlagi katerega naj družba A ne bi bila upravičena do fiksnega nadomestila za stroške izterjave, določenega v členu 10e zakona o izterjavi terjatev.
- 22 Käräjaoikeus (prvostopenjsko sodišče) je tožbo, ki jo je vložila družba A, zavrnilo.
- 23 V zvezi s tem je to sodišče navedlo, da je odločilno vprašanje, ali lahko družba A zahteva plačilo obresti za zamudo pri plačilu. Sklicevalo se je na člen 8(1) zakona o plačilnih pogojih, v skladu s katerim pogodbeni pogoj, ki določa, da upnik nima pravice do plačila obresti za zamudo pri plačilu, nima učinka. Ker je ta določba kogentna, se družbi A in B nista mogli dogovoriti, da družba A ni imela nobene pravice do plačila obresti za zamudo pri plačilu.
- 24 Vendar je navedeno sodišče štelo za dokazan obstoj dolgoletne poslovne prakse med družbama A in B, v skladu s katero je mogoče račun plačati v razumnem roku po njegovem datumu zapadlosti, ne da bi se plačale obresti za zamudo pri plačilu. Po njegovem mnenju ta praksa ni v nasprotju s členom 8(1) zakona o plačilnih pogojih, tako da družba A nima pravice do plačila obresti za zamudo pri plačilu niti posledično do plačila pavšalnega nadomestila za stroške izterjave.
- 25 Hovioikeus (pritožbeno sodišče, Finska), na katero se je obrnila družba A, je potrdilo sodbo, izdano na prvi stopnji, pri čemer je menilo, da je praksa strank v postopku v glavni stvari postala sestavni del sporazuma, sklenjenega med njima. Po njegovem mnenju določbe, ki se uporabijo, niso nasprotovale temu, da se v skladu s to prakso datum, ko so začele teči obresti za zamudo pri plačilu, razlikuje od datuma zapadlosti zadevnega računa. Nazadnje je to sodišče menilo, da navedena praksa prav tako ni bila nerazumna ali nepoštena in da zato ta praksa ni v nasprotju s kogentnimi predpisi.
- 26 Družba A je vložila pritožbo pri Korkein oikeus (vrhovno sodišče, Finska), ki je predložitveno sodišče.
- 27 Družba A v utemeljitev te pritožbe v bistvu trdi, da ob upoštevanju kogentne narave predpisov, ki se uporabljajo, ona in družba B nista mogli skleniti tihih sporazumov ali sporazumov v drugi obliki v zvezi s plačilom obresti za zamudo pri plačilu, ki so v nasprotju s pravicami zadevnega upnika.

- 28 Poleg tega družba A glede določb člena 11(1) in (2) zakona o plačilnih pogojih trdi, da vsako posamezno naročilo pomeni pogodbo in da v obravnavanem primeru ne gre za dolgoletni sporazum ali prakso, ki je nastala pred začetkom veljavnosti tega zakona.
- 29 Družba B in skupnost dedičev po C pa menita, da je s pogodbenim pogojem ali prakso mogoče odstopati od datuma, ko začnejo teči obresti za zamudo pri plačilu.
- 30 Predložitveno sodišče meni, da sodna praksa Sodišča, zlasti sodba z dne 1. junija 2017, Zarski (C-330/16, EU:C:2017:418), ne daje jasnega odgovora glede obsega izraza „pogodbe, sklenjene pred 16. marcem 2013“ iz člena 12(4) Direktive 2011/7, v primeru, v katerem se za prakso zadevnih strank, ki se nanaša na plačilo obresti za zamudo pri plačilu, šteje, da se je začela pred tem datumom, vendar pa je bilo vsako posamično naročilo, na podlagi katerega se zahtevajo obresti za zamudo pri plačilu in nadomestilo za stroške izterjave, oddano po tem datumu. Prav tako naj niti ureditev, ki se uporablja, niti ta sodna praksa ne bi jasno določali, ali je prakso zadevnih strank, na podlagi katere upnik ni zahteval zamudnih nadomestil za kratke zamude pri plačilu, mogoče šteti za skrajno nepošten pogodbeni pogoj ali prakso.
- 31 Predložitveno sodišče v zvezi s tem poudarja, da je nacionalni zakonodajalec, ko je bila Direktiva 2011/7 prenesena v finsko pravo, uporabil možnost iz člena 12(4) te direktive.
- 32 Poleg tega, kot je bilo razsojeno na prvi stopnji in v pritožbenem postopku, je pogodbeni praksa, ki se je od leta 2009 neprekinjeno izvajala med družbama A in B in v skladu s katero zamuda pri plačilu računov do enega meseca ni povzročila obveznosti plačila zamudnih nadomestil, na podlagi nacionalnega prava postala sestavni del sporazumov, sklenjenih med njima.
- 33 Vendar naj glede na sodno prakso Sodišča ne bi bilo jasno razvidno, ali je treba tako prakso, ob predpostavki, da je za ti stranki postala zavezujoča pred 16. marcem 2013, in vsa posamezna naročila, ki so bila med navedenima strankama oddana po tem datumu, šteti za „pogodbo, sklenjeno pred 16. marcem 2013“, v smislu člena 12(4) Direktive 2011/7, tako da bi bila vsa naročila izključena s področja uporabe Direktive 2011/7.
- 34 Če bi se Direktiva 2011/7 uporabljala za naročila, ki so bila oddana po 16. marcu 2013, čeprav je bila zadevna praksa vzpostavljena pred tem datumom, predložitveno sodišče sprašuje, ali ta praksa pomeni pogodbeni pogoj ali prakso, ki izključuje, prvič, plačilo obresti za zamudo pri plačilu v smislu člena 7(2) Direktive 2011/7 in, drugič, nadomestilo za stroške izterjave v smislu člena 7(3) te direktive, ter ali bi bilo treba zato navedeno prakso „obravnavati kot skrajno nepošteno“ v smislu prve od teh določb in „domnevati, da je skrajno nepoštena“ v smislu druge od teh določb.
- 35 Po mnenju predložitvenega sodišča odpoved obrestim za zamudo pri plačilu in nadomestilu za stroške izterjave, ki je z njo povezana, v obravnavanem primeru temelji na praksi, v okviru katere je upnik pristal, da v zameno za plačilo glavnice teh ne bo izterjal za kratkotrajne zamude pri plačilu, torej za obdobje, krajše od enega meseca. Na podlagi sodne prakse Sodišča pa naj ne bi bilo mogoče odgovoriti na vprašanje, ali lahko taka praksa zavezuje tega upnika, ne da bi ji Direktiva 2011/7 nasprotovala.
- 36 V zvezi s tem predložitveno sodišče v bistvu sprašuje o uporabi spoznanj, ki izhajajo iz sodb z dne 16. februarja 2017, IOS Finance EFC (C-555/14, EU:C:2017:121), in z dne 28. januarja 2020, Komisija/Italija (Direktiva o boju proti zamudam pri plačilih) (C-122/18, EU:C:2020:41), ker je

bilo v zadevah, v katerih sta bili izdani ti sodbi, zamudo pri plačilu mogoče pripisati javnim organom, medtem ko je v sporu o glavni stvari te zamude mogoče pripisati subjektu zasebnega prava.

37 V teh okoliščinah je Korkein oikeus (vrhovno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je treba člen 12(4) Direktive 2011/7 razlagati tako, da lahko države članice s področja uporabe te direktive izvzamejo pogodbeno prakso, ki se nanaša na [plačilo obresti za zamudo pri plačilu in nadomestilo za stroške izterjave] ter ki je bila pri posameznih naročilih med strankama pred 16. marcem 2013 ustaljena, tudi če so bila posamezna naročila, [za katera se uporabljajo ta zamudna nadomestila, oddana] po tem datumu?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje nikalen: ali je treba člen 7(2) in (3) Direktive 2011/7 razlagati tako, da se v prvem vprašanju opisana pogodbeni praksa šteje za pogodbeni pogoj ali prakso [...], s katero so izključene obresti za zamudo pri plačilu ali nadomestilo stroškov izterjave?“

Vprašanji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

38 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 12(4) Direktive 2011/7 razlagati tako, da lahko države članice s področja uporabe te direktive izključijo pogodbeno prakso v zvezi s plačilom obresti za zamudo pri plačilu in nadomestila za stroške izterjave, če je bila ta praksa med zadevnimi strankami vzpostavljena pred 16. marcem 2013, vendar so bila posamezna naročila, na podlagi katerih se zahtevajo obresti za zamudo pri plačilu in taka nadomestila, oddana po tem datumu.

39 Na podlagi člena 12(4) Direktive 2011/7 lahko države članice pri prenosu te direktive odločijo, ali želijo z njenega področja uporabe izključiti „pogodbe, sklenjene pred 16. marcem 2013“.

40 Sodišče pa je že poudarilo, da je treba to določbo v celotni Evropski uniji razlagati avtonomno in enotno (glej v tem smislu sodbo z dne 1. junija 2017, Zarski, C-330/16, EU:C:2017:418, točki 25 in 26).

41 Poleg tega je Sodišče na eni strani že poudarilo, da je iz preučitve besedila te določbe razvidno, da je zakonodajalec Unije z uporabo izraza „pogodbe, sklenjene“ želel državam članicam omogočiti, da s področja uporabe Direktive 2011/7 v celoti izvzamejo pogodbeni razmerja, sklenjena pred 16. marcem 2013, vključno z učinki, ki izhajajo iz navedenih pogodbenih razmerij in se pojavijo po tem datumu (sodba z dne 1. junija 2017, Zarski, C-330/16, EU:C:2017:418, točke 25, 26 in 29).

42 Na drugi strani je Sodišče ugotovilo, da to razlago potrjuje kontekst zadevne določbe in, natančneje, obseg člena 13 Direktive 2011/7, s katerim je z učinkom od 16. marca 2013 razveljavljena Direktiva 2000/35, pri čemer je določilo, da se ta direktiva še naprej uporablja za pogodbe, sklenjene pred tem datumom, za katere se Direktiva 2011/7 v skladu s svojim členom 12(4) ne uporablja (glej v tem smislu sodbo z dne 1. junija 2017, Zarski, C-330/16, EU:C:2017:418, točki 30 in 31).

- 43 Sodišče je iz teh elementov sklepalo, da kadar država članica uporabi možnost, ki ji je priznana s členom 12(4) Direktive 2011/7, pogodbe, sklenjene pred 16. marcem 2013, s pridržkom uveljavitve možnosti iz člena 6(3)(b) Direktive 2000/35 glede pogodb, sklenjenih pred 8. avgustom 2002, ostajajo urejene s to zadnjenavedeno direktivo, vključno s svojimi bodočimi učinki. Zato za zahtevke v zvezi s plačili, dolgovanimi po 16. marcu 2013, ne morejo veljati določbe Direktive 2011/7, če je bila pogodba, v skladu s katero je treba izvesti ta plačila, sklenjena pred tem datumom in je zadevna država članica uporabila možnost iz člena 12(4) Direktive 2011/7 (glej v tem smislu sodbo z dne 1. junija 2017, Zarski, C-330/16, EU:C:2017:418, točki 32 in 33).
- 44 Sodišče je tako razsodilo, da je treba člen 12(4) Direktive 2011/7 razlagati tako, da lahko države članice s področja uporabe te direktive izključijo zamude pri plačilu pri izpolnjevanju pogodbe, sklenjene pred 16. marcem 2013, tudi če te zamude nastopijo po tem datumu (sodba z dne 1. junija 2017, Zarski, C-330/16, EU:C:2017:418, točka 34).
- 45 Iz navedenega izhaja, da je odločilni element za presojo, ali je lahko pogodbeno praksa, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, na podlagi člena 12(4) Direktive 2011/7 izvzeta iz določb te direktive, datum sklenitve pogodbe, na podlagi katere je treba izvesti plačila.
- 46 Vendar je treba ugotoviti, da je v uvodni izjavi 28, zadnji stavek, te direktive navedeno, da ta direktiva med drugim ne bi smela vplivati na nacionalne določbe o načinih sklepanja pogodb. Iz tega sledi, da mora nacionalno sodišče v skladu z nacionalnim pravom, ki se uporabi, ugotoviti, ali so okoliščine, ki so mu bile predložene v presojo, privedle do sklenitve pogodbe, in po potrebi, datum te sklenitve.
- 47 V obravnavanem primeru predložitveno sodišče navaja, da je na podlagi nacionalnega prava zadevna praksa, ki se brez prekinitve uporablja od leta 2009, postala „sestavni del“ pogodbenega razmerja med družbama A in B. Poleg tega je iz predložitvene odločbe razvidno, da je ta praksa za ti stranki postala zavezujoča pred 16. marcem 2013 in zato spada v pogodbeno razmerje, sklenjeno pred tem datumom, kar pa mora preveriti to sodišče.
- 48 To sodišče mora torej še ugotoviti, ali je treba v skladu z nacionalnim pravom, ki se uporabi, šteti, da je bila nova pogodba sklenjena vsakič, ko je družba B posamično naročila blago pri družbi A, tako da če je bila ta pogodba sklenjena po 16. marcu 2013, potem na podlagi člena 12(4) Direktive 2011/7 ne more biti izvzeta s področja uporabe te direktive. Če pa bi predložitveno sodišče ugotovilo, da taka posamezna naročila niso samostojne pogodbe, ampak izpolnitev pogodbe, sklenjene pred 16. marcem 2013, je ta pogodbeno celota izvzeta s področja uporabe te direktive, ker je Republika Finska uporabila možnost iz te določbe.
- 49 Glede na vse navedeno je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 12(4) Direktive 2011/7 razlagati tako, da lahko države članice s področja uporabe te direktive izključijo pogodbeno prakso v zvezi s plačilom obresti za zamudo pri plačilu in nadomestila za stroške izterjave, če ta praksa na podlagi nacionalnega prava, ki se uporabi, spada v okvir pogodbe, sklenjene pred 16. marcem 2013. Posamezna naročila, na podlagi katerih se zahtevajo obresti za zamudo pri plačilu in taka nadomestila, ki so bila oddana po tem datumu, se lahko izključijo s področja uporabe Direktive 2011/7 pod pogojem, da na podlagi nacionalnega prava, ki se uporabi, pomenijo le izpolnjevanje pogodbe, sklenjene pred 16. marcem 2013. Če pa, nasprotno, na podlagi tega prava ta posamična naročila pomenijo samostojne pogodbe, sklenjene po tem datumu, ne morejo biti izključena s področja uporabe te direktive.

Drugo vprašanje

- 50 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba v primeru, da se Direktiva 2011/7 uporablja za spor o glavni stvari, člen 7(2) in (3) te direktive razlagati tako, da nasprotuje praksi, na podlagi katere upnik za zamude pri plačilu do enega meseca v zameno za plačilo glavnice zapadlih terjatev ne izterja obresti za zamudo pri plačilu niti nadomestila za stroške izterjave.
- 51 V skladu s členom 1(1) Direktive 2011/7 je njen cilj boj proti zamudam pri plačilih v trgovinskih poslih, pri čemer ta zamuda v skladu z uvodno izjavo 12 te direktive pomeni kršitev pogodbe, ki je zlasti zaradi nizkih ali neobstojećih obrestnih mer, ki se zaračunajo za zamude pri plačilih, postala finančno ugodna za dolžnike (sodba z dne 16. februarja 2017, IOS Finance EFC, C-555/14, EU:C:2017:121, točka 24).
- 52 Vendar se z Direktivo 2011/7 za doseganje tega cilja ne določa popolna uskladitev vseh pravil v zvezi z zamudami pri plačilih v trgovinskih poslih (sodba z dne 16. februarja 2017, IOS Finance EFC, C-555/14, EU:C:2017:121, točka 25 in navedena sodna praksa).
- 53 Direktiva 2011/7 namreč tako kot Direktiva 2000/35 določa le nekatera pravila na tem področju, med katerimi so tista glede obresti za zamudo pri plačilu in nadomestila za stroške izterjave (glej v tem smislu sodbo z dne 16. februarja 2017, IOS Finance EFC, C-555/14, EU:C:2017:121, točka 26).
- 54 V zvezi s tem morajo države članice v skladu s členom 3(1) in členom 6 Direktive 2011/7 zagotoviti, da je v trgovinskih poslih med podjetji upnik, ki je izpolnil svoje obveznosti in ki ob zapadlosti ni prejel dolgovanega zneska, upravičen do obresti za zamudo pri plačilu, ne da bi bil potreben opomin, in do nadomestila za lastne stroške izterjave, razen če dolжник ni odgovoren za tako zamudo.
- 55 Za to člen 7(1) te direktive državam članicam nalaga, da zagotovijo, da se pogodbeni pogoj ali praksa – zlasti glede roka za plačilo, obrestne mere za zamudo pri plačilu ali nadomestila za stroške izterjave – ne uporablja ali je razlog za odškodninsko tožbo, če je skrajno nepošten do upnika. Poleg tega ta člen 7 za namene uporabe tega odstavka 1 po eni strani v odstavku 2 določa, da se vsak pogodbeni pogoj ali praksa, ki izključuje plačilo obresti za zamudo pri plačilu, obravnava kot skrajno nepošten, po drugi strani pa v odstavku 3 določa, da se za pogodbeni pogoj ali prakso, ki izključuje nadomestilo za stroške izterjave iz člena 6 te direktive, domneva, da je skrajno nepošten.
- 56 Vendar iz teh določb izhaja, da so omejene na zagotavljanje, da se v okoliščinah, določenih med drugim v členu 3(1) in členu 6 Direktive 2011/7, upniku prizna pravica zahtevati obresti za zamudo pri plačilu in nadomestilo za stroške izterjave. Kot izhaja iz uvodne izjave 28 te direktive, je namen nemožnosti pogodbene izključitve take pravice preprečiti zlorabo pogodbene svobode v škodo upnika, ki se tej pravici ob sklenitvi zadevne pogodbe ne more odreči (glej po analogiji sodbo z dne 16. februarja 2017, IOS Finance EFC, C-555/14, EU:C:2017:121, točka 29).
- 57 Povedano drugače, cilj člena 7(2) in (3) Direktive 2011/7 je, da se prepreči, da bi do tega, da se upnik odpove obrestim za zamudo pri plačilu ali nadomestilu za stroške izterjave, prišlo ob sklenitvi pogodbe, torej ob izvrševanju pogodbene svobode upnika in takrat, ko obstaja tveganje, da bi dolжник to svobodo zlorabil v škodo upnika (sodba z dne 16. februarja 2017, IOS Finance EFC, C-555/14, EU:C:2017:121, točka 30).

- 58 Kadar pa so pogoji, določeni z Direktivo 2011/7, izpolnjeni in so obresti za zamudo pri plačilu in nadomestilo za stroške izterjave zapadli, mora upnik ob upoštevanju svoje pogodbene svobode ostati prost glede odpovedi plačilu zneskov, dolgovanih iz naslova teh obresti in tega nadomestila, zlasti v zameno za takojšnje plačilo zneska glavnice. To poleg tega potrjuje uvodna izjava 16 te direktive, v kateri je pojasnjeno, da ta direktiva ne bi smela upnika zavezovati, da zahteva obresti za zamudo pri plačilu (sodba z dne 16. februarja 2017, IOS Finance EFC, C-555/14, EU:C:2017:121, točki 31 in 32).
- 59 Zato iz Direktive 2011/7 ne izhaja, da nasprotuje temu, da bi se upnik svobodno odpovedal pravici, da zahteva plačilo obresti za zamudo pri plačilu in nadomestilo za stroške izterjave. Kljub temu za tako odpoved velja pogoj, da je bila dejansko sprejeta svobodno, tako da ne sme pomeniti zlorabe pogodbene svobode upnika, ki bi jo bilo mogoče pripisati dolžniku (sodba z dne 16. februarja 2017, IOS Finance EFC, C-555/14, EU:C:2017:121, točki 33 in 34).
- 60 V zvezi s tem je treba ob upoštevanju dvomov, ki jih je izrazilo predložitveno sodišče, na eni strani še dodati, da se spoznanja iz sodne prakse, navedene v točkah od 56 do 59 te sodbe, vsekakor uporabljajo za okoliščine, kakršne so te v postopku v glavni stvari. Čeprav se je zadeva, v kateri je bila izdana ta sodna praksa, nanašala na posle med podjetji in javnimi organi, medtem ko gre v postopku v glavni stvari za posle med podjetji, je treba vseeno ugotoviti, da se ta spoznanja nanašajo na obseg člena 7(2) in (3) Direktive 2011/7 in da v zvezi s kvalifikacijami, ki jih te določbe predpisujejo, te zadnjenavedene ne razlikujejo glede na vrsto zadevnega trgovinskega posla. Na drugi strani glede zadeve, v kateri je bila izdana sodba z dne 28. januarja 2020, Komisija/Italija (Direktiva o boju proti zamudam pri plačilih) (C-122/18, EU:C:2020:41), zadostuje ugotovitev, da se je nanašala na določbe člena 4(3) in (4) te direktive, ki niso predmet zadeve v glavni stvari.
- 61 V obravnavanem primeru iz predložitvene odločbe ni razvidno, ali se je upnik s prakso, obravnavano v zadevi v glavni stvari, svobodno odpovedal pravici zahtevati obresti za zamudo pri plačilu in nadomestilo za stroške izterjave v smislu sodne prakse, navedene v točkah od 57 do 59 te sodbe. Predložitveno sodišče, ki je edino pristojno za presojo dejanskega stanja, bo torej moralo ugotoviti, ali je mogoče šteti, da je upnik s svojo prakso neizterjave zneskov, ki ustrezajo tem obrestim in temu nadomestilu, svobodno pristal na odpoved plačilu zneskov, dolgovanih iz naslova teh obresti in nadomestila, pri čemer je treba pojasniti, da takega pristanka ni mogoče izraziti ob sklenitvi pogodbe, na podlagi katere so bila zadevna plačila dolgovana.
- 62 Glede na vse zgoraj navedeno je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 7(2) in (3) Direktive 2011/7 razlagati tako, da ne nasprotuje praksi, v skladu s katero upnik za zamude pri plačilu, krajše od enega meseca, v zameno za plačilo glavnice zapadlih terjatev ne izterja obresti za zamudo pri plačilu niti nadomestila za stroške izterjave, pod pogojem, da je upnik s takim ravnanjem svobodno pristal na odpoved plačilu zneskov, dolgovanih iz naslova teh obresti in tega nadomestila.

Stroški

- 63 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (deseti senat) razsodilo:

1. Člen 12(4) Direktive 2011/7/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. februarja 2011 o boju proti zamudam pri plačilih v trgovinskih poslih

je treba razlagati tako, da

lahko države članice s področja uporabe te direktive izključijo pogodbeno prakso v zvezi s plačilom obresti za zamudo pri plačilu in nadomestila za stroške izterjave, če ta praksa na podlagi nacionalnega prava, ki se uporabi, spada v okvir pogodbe, sklenjene pred 16. marcem 2013. Posamezna naročila, na podlagi katerih se zahtevajo obresti za zamudo pri plačilu in taka nadomestila, ki so bila oddana po tem datumu, se lahko izključijo s področja uporabe Direktive 2011/7 pod pogojem, da na podlagi nacionalnega prava, ki se uporabi, pomenijo le izpolnjevanje pogodbe, sklenjene pred 16. marcem 2013. Če pa, nasprotno, na podlagi tega prava ta posamična naročila pomenijo samostojne pogodbe, sklenjene po tem datumu, ne morejo biti izključena s področja uporabe te direktive.

2. Člen 7(2) in (3) Direktive 2011/7

je treba razlagati tako, da

ne nasprotuje praksi, v skladu s katero upnik za zamude pri plačilu, krajše od enega meseca, v zameno za plačilo glavnice zapadlih terjatev ne izterja obresti za zamudo pri plačilu niti nadomestila za stroške izterjave, pod pogojem, da je upnik s takim ravnanjem svobodno pristal na odpoved plačilu zneskov, dolgovanih iz naslova teh obresti in tega nadomestila.

Podpisi